

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

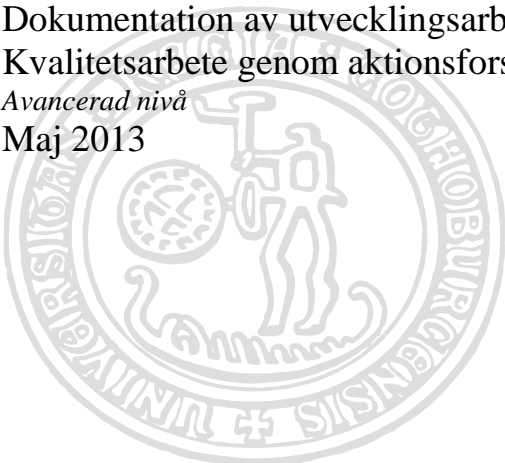

Ett systematiskt kvalitetsarbete om övergångar i förskolan med fokus på stunden mellan tambur och lunch

Malin Bergström

Dokumentation av utvecklingsarbete inom kursen:
Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (Pda107) 7,5 högskolepoäng
Avancerad nivå
Maj 2013

Innehållsförteckning

Inledning	1
Förutsättningar	1
Min avdelnings systematiska kvalitets arbete	1
Aktionsforskning.....	2
Problemområde	2
Min frågeställning	2
Process	2
Aktion 1-att synliggöra pedagogens roll vid soffan.....	3
Verktyg.....	3
Loggbok	3
Skuggning	3
Resultat.....	4
Synliggöra pedagogens roll.....	4
Slutsatser	4
Rutiner och struktur	4
Ramar för stunden innan lunch	5
Reflektion.....	5
Referenslista.....	7

Inledning

Jag började i september 2012 en utbildning i aktionsforskning via Göteborgs universitet på 7,5 poäng. Jag hade inte hört så mycket om aktionsforskning innan utan blev intresserad efter att min förskolechef berättade om det. Jag har jobbat som förskollärare sedan 1993 inom Varbergs kommun på olika förskolor. Nu arbetar jag på en 3-5 årsavdelning.

Förutsättningar

Förskolan som jag jobbar i är belägen i centrala Varberg. Förskolan har nära till skogen, skola och affärer mm. Det finns tre avdelningar en småbarnsavdelning med sexton barn inskrivna och de har en personaltäthet på ca 3,60 procent. Två 3-5 årsavdelningar med nitton och tjugo barn inskrivna på avdelningarna. Personaltätheten är cirka 2,50 procent på 3-5 årsavdelningarna.

Min avdelnings systematiska kvalitets arbete

Vi vill i vårt kvalitetsarbetet öka barnens inflytande genom att göra barnen mer delaktiga. Från början med att vara med och bestämma innehåll, söka kunskap, dokumentera och utvärdera sitt lärande. Vi delar in barnen i mindre grupper för att lättare tillgodose deras behov och se varje barn.

I läroplanen står det " de behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av den pedagogiska verksamheten "(Skolverket, 2010 s 12). Arbetsplatsträffarna har bland annat används till att läsa, diskutera, reflektera i små grupper boken Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan (Palmer, 2012).

Vi dokumenterar och utvärderar i loggbok, observationer, foto, samtal , analys och reflektioner på kvalitetsplaneringar, arbetsplatsträffar, planeringsdagar, utbildningar mm. I slutet av vår terminen utvärderar vi det systematiska kvalitetsarbetet. Vi jobbar utifrån skollagen och förskolans läroplan. I kommunen finns även skolplan och effektmål som vi följer (Varbergs kommun 2013).

En gång i månaden har vi kvalitetsplanering där vi tillsammans börjar med att göra analys och reflektion av det material som vi har samlat in. Materialet kommer från verksamheten som vi har gjort tillsammans med barnen genom dokumentation och utvärdering samt loggbok mm. Varje pedagog har också med sig en egen loggbok med analyser, reflektioner och planering från sitt arbete i små grupper. Tillsammans bearbetar vi allt material och lägger upp en grov planering för kommande veckor. Jag upplever det som positivt att vi har kommit igång med loggboken. Det är lättare att gå tillbaka för analys, diskussioner och reflektion i arbetslaget. På kvalitetsplaneringen en gång i månaden har vi möjlighet att sitta hela arbetslaget sex timmar.

I vårt systematiska kvalitetsarbete använder vi en mall som är utarbetad av en rektor som bearbetat den ur Barns lärande- fokus i kvalitetsarbetet (Sheridan & Pramling, Samuelsson, 2009). Mallen sitter i en pärm som vi utgår i från vårt systematiska kvalitetsarbete. Det blir lättare när man tar hjälp av mallen och mer överskådligt samt strukturerat för det fortsatta kvalitetsarbetet. Tydliggör egna mål och läroplanens i verksamhetens planering.

Att få in rutin för loggboken och skriva efter varje aktivitet eller något annat som man vill ta upp vilar på varje pedagog att ta sitt ansvar. Vår styrka är att vi är ett inarbetat arbetslag som kan ge och ta av varandra. Vi är inte rädda att prova nya saker.

Nästa steg med loggboken är att strukturera upp den. Aktionsforskningen har fått mig att inse betydelsen av att strukturera upp loggboken för att lättare kunna dokumentera, analysera och reflektera. På min förskola är jag den första pedagogen som går denna kurs i aktionsforskning som är en del i att höja kvalitetsarbetet. Min och min rektors förhoppning är att fler på min förskola vill läsa om aktionsforskning.

Aktionsforskning

Aktionsforskning utgår ifrån pedagogens frågor och funderingar som pedagogen ställer sig och om sin verksamhet. Frågorna är av det slag att de leder vidare till något område där man vill få fördjupat kunskap och systematiskt utveckla den vidare. Fokuserar på ett utvalt område som man aktionsforskar om och det blir en pågående process i arbetet. Viktigt i processen är lärandet under tiden, vad har vi lärt oss hur går vi vidare med den kunskapen. Processens olika moment beskrivs:

kartlägga genom tankekarta, formulera en fråga ur den egna praktiken(söka kunskap), planera en förändringsinsats, genomföra en handling (aktion), följa processen (studera med verktyg).beskriva resultaten, tolka analysera resultaten, dokumentera och reflektera över uppkomna resultat i relation till tidigare erfarenheter och teori ". (Nylund, Sandback, Wilhelmsson & Rönnerman, 2010, s.26)

Verktygen som används är föra dagbok, observationer, samtal/intervjuer med barn och dokumentation. Reflektion och analys för det gemensamma och enskilda lärandet i processen och dokumentationen läggs stor vikt. Målet är att utveckla verksamheten och att det ska bli en förändring.

Problemområde

Vi har valt att utveckla övergången emellan tambur och in till lunch. Barnen är trötta och hungriga och det leder ofta till konflikter när de sitter i soffan eller på golvet i väntan på maten. Skapar osäkerhet och otrygghet bland barnen. I läroplanen står det "förskollärare ska ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen erbjuds en god omsorg med en väl avvägd dagsrytm "(Skolverket, 2009 s 11).

Det är viktigt att det under den dagliga verksamheten finns stunder som är lugna och som ger tid för återhämtning. Barnen har ofta långa dagar och behöver hjälp med att sitta ner och slappna av som här i form av en liten samling innan lunch. Samt " utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och att förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler "(Skolverket, 2009 s 9).

Fokus i det valda området ligger i att synliggöra och reflektera över pedagogens roll då detta är ett moment när barnen sitter själva och någon pedagog dukar, är i tamburen eller ute. Göra oss i arbetslaget uppmärksamma på våra rutiner, struktur och pedagogiska roller i vårt arbetssätt som här inte fungerar. För det står i läroplanen "det handlar ytterst om att utveckla bättre arbetsprocesser, kunna bedöma om arbetet sker enligt med målen och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för barn att lära, utvecklas, känna sig trygga och ha roligt i förskolan "(Skolverket, 2009 s 14).

Min frågeställning

Hur kan barnens övergång från tambur och in till lunch fungera bättre?

Process

Vi har haft övergång mellan tambur och lunch som inte har fungerat så bra. Det har varit konflikter och bråk bland barnen. Det skapar otrygghet och oroliga barn. Arbetslaget har deltagit aktivt allihop, vi har delat upp så att jag har genomfört aktionen en till två gånger i veckan och mina kollegor har haft minst en aktion i veckan. Jag startade upp aktionen i december månad. Introducerade barnen till samlingen genom att prata med barnen om hur samlingen ska fungera och strukturera upp den. Vi hade just då nyligen fått en stor matta med siffror från ett till tolv. När barnen kom in fick de välja en siffra att sitta på eller om man ville sätta sig i soffan. (Se bild nedanför.)

Vi tyckte att detta vore ett bra tillfälle att aktionsforska kring och synliggöra och se pedagogens roll och se vad vi kan ändra i vårt arbetssätt för att förbättra den. Detta var ett moment som upplevdes rörigt för både barn och pedagoger, valde att se vad vi kan ändra i vårt arbetssätt.

Aktion 1-att synliggöra pedagogens roll vid soffan

Pedagogen som ansvarig för samlingen den dagen tar med sig några barn utifrån eller tar emot de första barnen i tamburen. Berättar för barnen vad vi ska göra. Pedagogen följer med barnen in till soffan och börjar samlingen med barnen. De andra pedagogerna slussar in barnen efter hand till samlingen. Genom att vara närvarande pedagog vilket skapar trygghet och rutin för barnen samt ge barnen en rolig och lärorik stund. Valet av aktion grundar sig på att i processen utifrån frågeställningen så kunde vi se att det saknades en vuxen med i soffan. Pedagogens närvaro kom in väldigt sent, ofta när det redan hade hänt något.

Verktyg

Loggbok

Vi använder oss sedan innan av loggbok i vårt arbete. Det är ett lätt sätt att dokumentera och observera det man har gjort. Bra sätt att komma ihåg sina reflektioner. I boken det värderande ögat står det "genom att använda sig av en loggbok sätter man på ett systematiskt sätt av tid för reflektion av den egna praktiken" (Björndal, 2005 s 62). Det vi har märkt i vårt arbete är att det är viktigt att man skriver så snart som man har haft sin aktion dels för att man kommer ihåg och det är lättare att göra en egen analys och reflektion när man har aktionen i färskt minne. Loggboken har varit ostrukturerad. Istället skulle man ha provat följa en mall. Nu valde vi att göra denna formen som vi är vana vid. Utmaningen i vårt arbetssätt blir att gå vidare i vårt arbete med dokumentation och systematiska kvalitetsarbete att hitta ett strukturerat sätt att jobba med loggboken.

Skuggning

Det är viktigt man får en kollegas syn på hur jag gör mina aktioner tillsammans med barnen. Det perspektiv jag får respons på sådant som du inte kan se själv eller tänker på när du är mitt i min aktion (samling) med barnen. Kollegan som skuggar kan visa på saker som är bra och mindre bra som blir till hjälp i förändring av arbetssättet. Objektivitet är viktigt att tänka på i skuggning. Vi önskar att det hade varit bra med fler skuggningstillfällen då vi upplever att de blev för få. Kollegans observationer var till stor hjälp i det egna arbete att utvärdera aktionen och ta med sig till nästa aktion. Det kunde vara hur man som pedagog framförde och höll i materialet, vad barnen såg till exempel några barn sitter med ryggen emot pedagogen men följer med stor spänning samlingen genom att se den i spegeln. Observerade samspelet emellan barnen på mattan och pedagogen i soffan.

Resultat

Vi märkte direkt en förändring bland barnen och resultat när vi började med aktionen. När det gäller synliggörande av pedagogens roll, rutiner och struktur och ramar för stunden innan lunch. Mitt resultat har jag kommit fram genom att analysera loggboken och genom dialog med mina kollegor.

Synliggöra pedagogens roll

Innan vi började vårt arbete med aktionerna så pratade vi arbetslaget igenom hur vi skulle göra och vem som gör vad. Tydliggöra våra roller i arbetslaget och redan här började och skedde mycket av förändringsarbetet när vi strukturerade upp vårt arbetssätt. Vi blev mer säkra på våra roller i aktionen och vem gör vad. Vi fick se det hela med andra "glasögon". Det vill säga vi fick se situationen ut ifrån ett annat perspektiv och se hur kan vi förändra genom att ändra vårt arbetssätt. Viktigt att lyfta fokus och se vad och hur kan vi förändra vår roll som pedagoger för att det ska bli bättre. Pedagogens närvaro i soffan tillsammans med barnen gav resultat direkt. Det gav en lugnande inverkan med sin närvaro och skapade en miljö som inte längre var orolig och full av konflikter. Barnen kände trygghet med pedagogens närvaro, regler och rutiner.

Vi såg att barnen kom snabbt in "samlings" de visste hur man skulle göra med hjälp av pedagogen. Aktiva barn samlades i soffan jämte pedagogen som små hjälpredor och pedagogen kunde ge extra stöd och hjälp vid behov. I min loggbok står "fungerade bra inga konflikter och barnen var delaktiga och valde själva vem de skulle sitta jämte detta fungerade bra. Pedagogens roll och inlevelse fångar barnens uppmärksamhet "(Loggboken2013).

Barngruppens antal spelar stor roll. Hade man många barn var det svårare att fånga deras uppmärksamhet. Det ställer krav på pedagogens att vara lyhörd, flexibel och tänka i genom sitt material för att fånga barnen och få dem intresserade. Barnen visade snabbt om de inte var intresserade. Genom att bjuda in barnen med frågor och be dem att hjälpa till med tillexempel färger till sagan eller djur så fångade man deras uppmärksamhet på andra sätt gör man dem delaktiga och för barnen blir det spännande när det händer saker.

Slutsatser

I boken Lyssnandes och seendes villkor av Christina Weher-Godee där skriver hon " med andra glasögon och genom att växla perspektiv och/eller fokus är det med andra ord möjligt att göra en ny läsning och upptäcka något nytt. Men om upptäckterna ska kunna leda till ett förändrat tänkande och handlande behöver du synliggöra och identifiera den diskurs du själv är inskriven i "(Weher-Godee, 2011 s 25).

Viktigt att prova och se sin verksamhets arbetssätt, kritisera och ifrågasätta sin egen roll som pedagog med nya "glasögon". Lätt att fastna i ett arbetssätt och roll som pedagog, men det är både lärorikt och utvecklande och ett systematiskt kvalitetsarbete att se det med andra "glasögon".

En av de slutsatserna jag ser är hur samspelet och samtal mellan barn och pedagog samt pedagoger emellan har förbättras och vikten av dess betydelse. Arbetet med loggboken att man som pedagog var noga med att skriva tätt in på aktionen när man hade det i färskt minne. Loggboken hade varit lättare att bearbeta analysera och reflektera om jag hade lagt upp den på ett annat sätt.

Rutiner och struktur

De rutiner och struktur som vi hade fungerade inte bra. Vi trodde att barnen visste vad de skulle göra ,sitta i soffan och titta i en bok. Vilket barnen egentligen visste men det är ju svårt att låta bli kompisen och peta lite eller ta ifrån kompisen boken. Situationen fungerade dåligt det var ofta konflikter och bråk. Några barn upplevde det som otryggt. Leksaker lockade en del barn mer så de började leka istället. Detta var ju ett tydligt sätt att se att vårt arbetssätt rutiner och struktur inte fungerade. Arbetslaget diskuterade i genom vilka regler och struktur som skulle gälla samt fokuserade på vad kan vi förändra i den pedagogiska miljön. Där vi valde att göra små förändringar men som fick stor betydelse, var bland annat en siffermatta med glada färger och sätta in en hylla med spegel som

delar av rummet. Arbetslaget fick ta på sig andra "glasögon" och se vad vi kunde förändra för att få en bättre situation. Vi ändrade både arbetssätt, rutiner och struktur. Resultat visade sig omgående när vi hade gjort dessa saker.

Loggboken visar på att våra förändringar gav snabbt resultat. Där kunde vi se att barnen blev lugna, visste vad de skulle göra när de kom in till "samlingen", gav trygghet och det blev en roligt stund tillsammans. Dialogen emellan pedagogerna har varit viktig. Vi har diskuterat och reflekterat tillsammans att ha samma regler och rutiner för att få struktur och inte göra barnen osäkra på vad som gäller. Rutinerna har gett barnen trygghet och struktur de vet vad som ska hända och vad som förväntas av dem. Den närvarande pedagogen finns där som stöd och trygghet.

Ramar för stunden innan lunch

Fokuserade på helheten från att barnen kom in tills att vi satte oss att äta lunch. Osäkerheten försvann bland oss pedagoger när vi blev bättre på att fördela våra olika roller och skrev ner vem som skulle göra vad. Detta märktes på barngruppen men vi har fortfarande mycket arbete kvar.

Samspelet och dialogen emellan pedagogerna är viktig för det är många olika faktorer att ta hänsyn till. Det har påverkat och förändrat vårt arbetssätt för ramarna för stunden innan lunch. Vi har tyvärr haft en period med mycket vikarie på grund av sjukskrivningar vilket har skapat obalans. Bara en ordinarie personal och två vikarier har gjort det svårt att bibehålla rutinerna och strukturen.

Reflektion

Aktionsforskning är inte så invecklande och svårt att förstå som jag tyckte i början. När jag läser i min loggbok så ser jag att man var rätt förvirrad vid första introduktionen och att det var många tankar som flög genom huvudet.

Så här har det känts fram och tillbaka att man inte har förstått och till slut så trillar bitarna på plats. Jag tycker ändå att det har varit svårt eftersom jag är den första på min förskola att gå. Saknar att inte ha någon att bolla idéer tankar med. Ibland har det känts svårt att informera kollegor och delge dem information för man har inte riktigt själv fattat allt. Fanns så mycket att delge ifrån föreläsningar och handledning. Samt att det var länge sedan man studerade och det var ovant att sätta sig och börja plugga igen. Tacksam mot mina kollegor som visade stort intresse från början och har varit med hela tiden både på vissa föreläsningar och i aktionsarbetet. Aktionsforskningen har gett mig och mina kollegor ett sätt att arbeta vidare med vårt systematiska kvalitetsarbete i vår verksamhet. Det centrala är att pedagogerna har en dialog, strukturerar upp och antecknar för att det ska ske en förändring. Genom pedagogens dialog med barnen blir det tydligt för barnen vad som ska hända och skapar ingen osäkerhet. Koncentrera sig på ett mindre område och inte ta allt på en gång gör ju att det blir ett systematiskt sätt att arbeta på. Det man kan se nu efter ett tag är att det har inneburit en förändring och förbättring av verksamheten. Jag tycker det skulle vara roligt att jobba vidare med aktionsforskningen på min förskola gärna med någon mer som har gått den så förhoppningen är att någon mina kollegor studerar till hösten.

Tycker det har varit svårt att hitta litteratur till arbetet. Jag ser saker som jag under tiden kunde gjort annorlunda till exempel strukturera upp loggboken för att underlätta arbetet med den i analys och reflektions arbetet. Jag har genom mina misstag lärt mig saker till exempel utformningen av loggbok är något jag vill jobba vidare med. Mina kunskaper i att dokumentera, analysera och reflektera har blivit bättre.

Jag kanske började lite för tidigt och var för snabb att komma igång med aktionerna, men samtidigt var det tur när man ser i efterhand eftersom jag blev sjukskriven en längre period. Detta har samtidigt gjort att ork och tid inte har räckt till man har hela tiden känt stressen av att man inte hinner med.

Arbetslaget har varit intresserade och delaktiga men vi har mött på hinder genom att någon har varit sjukskriven. Detta har lett till att hela arbetslaget kanske inte blev så delaktigt som man hade velat. Det jag ser när jag nu själv kommer tillbaka är att det har rasat i strukturen och ramarna för stunden innan lunch. Jag trodde kanske att arbetssättet hade satt sig mer och att man hade fortsatt arbetet med det men samtidigt förstår jag att det har varit svårt för min kollega att vara enda ordinarie personal med olika vikarier hela tiden. När jag kom tillbaka och strukturerade vi upp stunden igen, så märker man ju att det är en aktion som har fungerat att är man där som närvarande pedagog. För min egen del när jag kom tillbaka så kändes det tryggt att falla tillbaka i den strukturen och arbetssättet som vi hade byggt upp under aktionen för jag vet att det är något som vi har jobbat fram tillsammans. Arbetssättet måste fungera även om någon blir sjuk eller det är något annat som stör i verksamheten.

Jag känner att det finns mycket kvar att jobba vidare med i denna aktion i reviderad plan utifrån min frågeställning hur kan barnens övergång från tambur och in till lunch fungera bättre. Trygghet och vetskapen om ett arbetssätt igenom aktionsforskningen gör det både spännande och lite nervöst att jobba vidare med detta själv för lite ensam känner man sig det är inte riktigt samma sak med kollegorna när de inte har fått den teoretiska delen som jag har fått.

Aktionsforskningen har tagit med mig på en resa som har varit utvecklande, lärorik, inspirerande, kaos, uppgivenhet och gett en styrka av att det ska gå. För när jag började så kändes det inte som att jag skulle klara det, tycker att det har varit en stor utmaning att börja studera efter många år. Nästa steg blir att fortsätta att utveckla mitt arbete med aktionsforskning på min förskola tillsammans med mina arbetskamrater och med stödning av min förskolechef.

Referenslista

- Bjørndal, C ,R. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm. Liber
- Nylund, M.; Sandback, C.; Wilhelmsson, B.; & Rönnerman, K.(2010).*Aktionsforskning i förskolan - trots schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Sheridan, S., & Pramling Samulsson, I.(2009).*Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet*(1.uppl. ed.). Stockholm: Liber.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan*. Stockholm. Fritzes
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan:pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket: Rapportnr. 12:1276. Fritzes.
- Wehner-Godee, C.(2012). *Lyssnandes och seendets villkor*. Stockholm universitets förlag.

Länkar

<http://www2.varberg.se>